

Ook in 2013: cursus Data Intelligence 4 Librarians

Heidi Berkhout

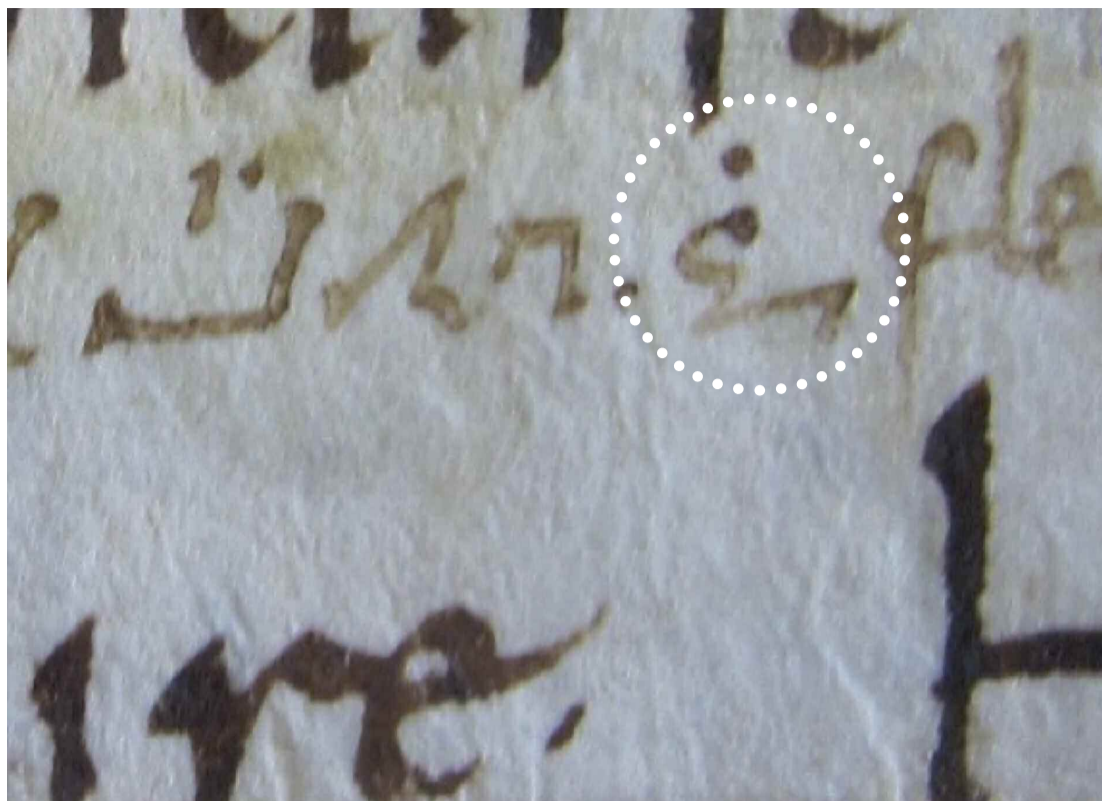
Sinds het najaar van 2012 bieden DANS en 3TU.Datacentrum de cursus Data Intelligence 4 Librarians aan. De cursus is bestemd voor medewerkers uit alle wetenschappelijke disciplines die meer willen weten over datamanagement en data-archivering. Een deelnemer aan de cursus in 2012: “Deze cursus geeft je een blik op de toekomst. Datamanagement gaat ontegenzeggelijk deel uitmaken van het werk van universiteitsbibliotheken.” Na de cursus kan de cursist onderzoekers op een efficiënte manier adviseren en voorlichten over alle *ins* en *outs* van data. De cursus is een didactische mix van groepsbijeenkomsten, digitaal samenwerken, zelfstudie en het doen van opdrachten. De cursus wordt in 2013 herhaald, meer informatie hierover staat op de website van de cursus. Op deze site staat ook het lesmateriaal, vrij toegankelijk voor iedereen die de cursus (nog) niet volgt.

dataintelligence.3tu.nl/home/

Cursisten aan de slag

foto Carolien van Zuilekom

Een voorbeeld van het Tiroons kortschrift in handschrift. Het omcirkelde teken staat in de *Supertextus notarum Tironiarum* bron Universiteitsbibliotheek Leiden, VLF 48, fol. 2v (© Digital Special Collections)

Weinig geheimen meer voor Tiroons kortschrift

Wetenschappers die worstelen met Tiroonse noten, een antieke en middeleeuwse vorm van stenografisch schrift, beschikken sinds kort over een handige tool.

Evina Steinova

Tiroonse noten zijn aan te treffen in vroegmiddeleeuwse manuscripten. Met uitzondering van een paar specialisten wereldwijd waren ze tot op heden geheimschrift voor wetenschappers. Eén van de redenen is dat het gaat om zo'n grote set tekens. Zelfs met het zeldzame negentiende-eeuwse standaardwerk *Commentarii notarum tironiarum*

in de hand, is het heel moeilijk om de complexe grafische symbolen op te lossen tot de woorden waarvoor ze staan. Op papier is het immers moeilijk zoeken omdat de typografische elementen een vaste ordening, zoals de alfabetische, ontberen. Daarbij is het vaak lastig om het ene teken van het andere te onderscheiden, omdat hun vormen minder gestandaardiseerd zijn dan onze schrijffletters.

Zoekpaden

De *Supertextus notarum Tironiarum: Hypertext-Lexicon der tironischen Noten* biedt voor het eerst een hele praktische oplossing: de

symbolen worden gepresenteerd in de vorm van zoekpaden, die vertrekken van basistekens en de gebruiker daaraan dan steeds nieuwe elementen laat toevoegen. De paden reproduceren de beweging van de schrijfhand in het manuscript. Het hypertext lexicon is daarbij nog voorzien van een goede set instructies, en een kort overzicht van de geschiedenis van het Tiroonse kortschrift. De tool is ontwikkeld door Martin Hellmann, auteur van een boek over de aard en het gebruik van Tiroons kortschrift in de Karolingische periode. www.rzuser.uni-heidelberg.de/~mw8/snt2/n/incipit.htm

GELEZEN

Het gewicht van de auteur. Stylo-metrische auteursherkenning in Middel-nederlandse literatuur.

Joris van Zundert

Onlangs promoveerde Mike Kestemont op *Het gewicht van de auteur. Stylo-metrische auteursherkenning in Middel-nederlandse literatuur*. Met deze studie presenteert Kestemont zich als een wegbereider van de kwantitatieve literatuuranalyse. Het proefschrift geeft een inleiding tot de stylometrie, een methode die minder dan traditionele studie naar auteurschap afhankelijk is van het subjectieve gevoel voor stijl van de literair-historisch expert. Kenmerkend voor de moderne stylometrie is dat er vooral gebruik wordt gemaakt van veel voorkomende en betekenisarme functiewoorden, in plaats van het traditionele gebruik van inhoudswoorden. Vervolgens past Kestemont de methode toe op een casus uit de Middel-nederlandse letterkunde. Een analyse van de rijmwoorden in de *Spiegel historiael* bevestigt eerdere vermoedens over het auteurschap van verschillende tekstdelen. Hoogtepunt van het werk is een onderzoek naar het auteurschap van verschillende onderdelen van de *Lancelot-compilatie*, het belangrijkste handschrift met Arthur-verhalen, bewaard in de KB. Hier blijkt de ingelaste roman *Moriaen* stilistisch diepgaand te verschillen van de rest van de compilatie, en eerder thuis te horen in het gezelschap van *Karel ende Elegast*. Als het proefschrift een gebrek heeft, dan is het dat het misschien soms te voorzichtig is. Dat laat onverlet dat Kestemont met dit proefschrift een jaloersmakend goede studie heeft geschreven, die de meerwaarde van stylometrie voor het vakgebied duidelijk laat zien, en die tot spannende resultaten en nieuwe bewijsvoeringen leidt. www.mike-kestemont.org

COLUMN

Verslaafd aan e-data

Ik durf het bijna niet op te schrijven, maar ooit – het zal omstreeks 1985 zijn geweest – discussieerde ik met een vriend over de vraag of wij wel of geen gebruik zouden gaan maken van een apparaat dat toen in opkomst was, de zogenoemde pc. Ik was indertijd in het bezit een dure schrijfmachine met een klevend lint dat de laatste zestien tekens die je had getikt van het papier kon trekken. Wat al een enorme verbetering was ten opzichte van de situatie daarvoor, toen je tikfouten verwijderde met Tipp-Ex of met een wit stukje tape.

Mijn vriend dacht dat de pc vooral door de generaties na ons gebruikt zou gaan worden. Ik twijfelde nog: misschien was het ook nog iets voor ons.

Mijn god, wat waren we – nog geen dertig jaar oud – bedaaide heren! En wat zaten we ernaast! Een jaar later schreef ik mijn doc-

toraalscriptie op de eerste Mac die ik indertijd voor dat doel had gehuurd. De huur was belachelijk hoog, ik meen 500 gulden per maand, maar inmiddels had ik elders ervaren hoe handig zo'n computer (intern geheugen 128 kb) kon zijn.

De mobiele telefoon heb ik bewust een tijd tegengehouden.

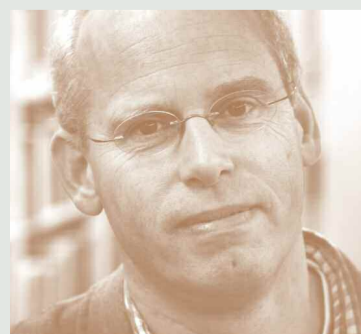

foto Leo van Velzen

den. Ik vond het volkomen flauwekul dat je altijd bereikbaar moest zijn. “Als mensen me willen bellen dan wachten ze maar tot ik thuis ben”, zei ik, er totaal aan voorbijgaand dat het voor mijzelf nuttig zou kunnen zijn om onderweg anderen te kunnen bereiken.

Mijn eerste mobiele telefoon ben ik heel lang blijven gebruiken (‘Deze doet het nog prima, waarom zou ik overstappen?’) en het heeft ook relatief lang geduurd voordat ik mijn eerste smartphone aanschafte.

Inmiddels ben ik volkomen connected. Ik check mijn email zelfs terwijl ik in de rij voor de kassa sta en ik ga niet meer op vakantie

zonder een tablet. Sterker nog, in het buitenland is een van de eerste vragen in een hotel of restaurant: ‘Hebben jullie wifi?’

En half jaar geleden keek ik nog verbaasd en soms geërgerd naar mensen die in elkaars gezelschap vooral op hun smartphone zaten te kijken. Inmiddels doe ik dat zelf ook. Weliswaar niet de hele tijd, maar af en toe. En de verleiding om te kijken is doorlopend aanwezig. De diagnose is snel gesteld: van een slow adaptor ben ik veranderd in een homo digitalis mobilis, zoals het onlangs in een krant werd genoemd. Verslaafd, afhankelijk, altijd en overal online. Ik vind dat geen positieve ontwik-

keling, maar er is niet echt een weg terug. Matigen zou wel kunnen en daar lees je dan ook steeds vaker over. Controleer slechts drie keer per dag uw email, las minimaal een mediavrije dag per week in, pas op met sociale media want die maken ons in feite sociaal. Het is de boodschap van de zogenoemde Slow Tech-beweging en ik kan hun profeten onmogelijk ongelijk geven. Maar het is makkelijker gezegd dan gedaan. Net als bij andere verslavingen zijn smoesjes snel gevonden. En net als bij veel andere verslavingen is zelfbeheersing, evenwichtig gebruik, uiteindelijk de oplossing. Vanaf nu ben ik – denk ik, hoop ik – iets minder goed bereikbaar. Als het me lukt.

Ewoud Sanders

Taalhistoricus en journalist. Sanders is vaste medewerker van onder meer NRC Handelsblad en Onze Taal.